

GAZİANTEP KENT KONSEYİ
YAKIN TARİHİ ARAŞTIRMA VE KÜLTÜREL
MİRAS ÇALIŞMA GRUBU
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ RAPORU

KASIM 2015

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ/1

A. YAKIN TARİHİ ARAŞTIRMA KONUSUNDA GEREKEN HUSUSLAR

1. Kurtuluş Meydanı Yapılması
2. Şehitler Abidesi'nin Yapılması
3. İstiklal Madalyası İçin Muayede Salonunun Yapılması
4. Antep Savunmasında Önemli Olayların Yaşandığı Yerlere Birer Hatıra Sembolü ve Olayın Mahiyetinin Anlatan Bir Yazının Konulması
5. Turizm Acente ve Rehberlerine Yönelik Gaziantep Savunması, Tarihi ve Kültürü Hakkında Eğitim Verilmesi
6. Şehit Kadınlar ile Çocukların İsimlerinin Sokak ve Caddelere Verilmesi
7. Şahinbey ile Ahi Baba'nın Evlerinin Restore Edilmesi
8. Çanakkale İle "Kardeş Şehir" Protokolünün Yapılması
9. Kurtuluş Bayramı Kutlamaları
10. Şehitler Abidesi'nin Çevresinde Düzenleme Yapılması

B. KÜLTÜREL MİRAS KONUSUNDA YAPILMASI GEREKENLER

1. Gaziantep Tarihini ve Antep Savunmasını Anlatan Temel Kaynakların Yeniden Basılması
2. Gaziantep'teki Mimari ve Dini Unsurların Restore Edilmesine
3. Gaziantep İle İlgili Yapılacak Bilimsel Tezler ve Diğer Çalışmaların Teşvik Edilerek Desteklenmesi
4. Gaziantep Ağzı Konusunda Çalışmaların Yapılarak Bu Alandaki Çalışmaları Yürütecek Bir Enstitü Kurulması
5. Gaziantep'te Görevli Tarih ve Edebiyat Öğretmenlerine Yönelik Olarak Gaziantep'in Tarih ve Kültürünü Konu Alan Bir Çalışmanın Yapılması
6. Başta Gaziantep Savunması Olmak Üzere Şehrimizin Yakın Tarihini Konu Eden Tiyatro, Film, Belgesel, Fotoğraf, Resim, Heykel Çalışmaları Hazırlanmasına Katkı Sağlanmalı
7. Gaziantep'in Kültür Hayatına Vakıf Olan ve Yaşayan Gaziantep'lilerle Sözlü Tarih Çalışması Yapılması
8. Gaziantep'in Yakın Tarihini ve Kültürü Konusunda Çalışma Yapan Gruplar ve Kurumlar Arasında Eşgüdümü Sağlayacak "İl Koordinasyon Kurulu'nun Kurulması
8. Tıp Müzesi'nin Kurulması
9. Gaziantep Büyükşehir Bünyesinde Kültür A.Ş.'nin kurulması
10. Kavaklıktaki Büstlerin Daha Münasip Bir Yere Taşınması
11. Vakıf Müesseselerinin Şehir Hayatına Katkılarının Artırılması

GİRİŞ

Güneydoğu Anadolu'nun seçkin şehirlerinden olan Gaziantep, tarih boyunca önemli bir stratejik konuma sahip olmuştur. Doğuda İran, güneyde ise Araplar ile asırlarca yakın siyasî ve kültürel etkileşim içerisinde varlığını sürdürmüştür. Coğrafi konum itibariyle kuzeyden güneye, doğudan batıya giden ana yollar da Ayntâb'ta kesişmiştir. İpek Yolu, şehrin ticarî hayatını her zaman canlı tutmuştur. Ayntâb, gerek Selçuklular gerekse de Memlûklular ve Osmanlılar döneminde Anadolu'nun dikkat çeken şehirlerinden birisidir. Günümüzde "Gaziantep" olarak kullanılan şehrin ismi geçmişte; "Ayntâb", "Ayıntâb", "Hantab", "Hamtab", "Hatab", "Entab", "Anteb", "Gaziayıntâb"dır.

Geniş bir alana yayılmış Osmanlı coğrafyasında yerleşim birimlerinin nüvesini oluşturan şehir merkezleri, siyasî tarihin kendine olan ihtiyacı oranında tarihteki yerlerini almışlardır. Türk kültürünün Anadolu'daki şekillenmesinde Antep'in önemli bir yeri vardır. Güneydoğu Anadolu'nun bugün de en önemli kentlerinden biri olan Gaziantep, tarih boyunca stratejik bir konuma sahip olmuştur. Doğuda İran, güneyde ise Araplar ile asırlarca yakın siyasî ve kültürel etkileşim içinde olan şehir, Türk olma vasfını kaybetmeden yüzyıllar boyu kendi siyasî ve kültürel varlığını sürdürmüştür.

Coğrafi konum itibariyle Antep, Ortadoğu'da merkezî bir mevkidedir. Kuzeyden güneye, doğudan batıya giden ana yollar Antep'te kesişmektedir. Bu özellik şehri bir ticaret merkezi durumuna getirmiştir. İpek Yolu'nun Antep'ten geçmesi de kentin ticarî hayatını her zaman canlı tutmuştur. Halep şehrinden sonra Antep, gerek Selçuklular gerekse de Memlûklular ve Osmanlılar döneminde Anadolu'nun nüfusu en fazla olan şehirlerinden biri olmuştur. Tarih boyunca bulunduğu stratejik konum itibariyle hem siyasî hem de iktisadî ve ticarî açıdan önemli bir merkez olan Antep, buna paralel olarak bir kültür muhiti olma vasfını kazanmış ve bunu uzun yıllar muhafaza etmiştir. Şehrin kültürel zenginliği de her dönemde artan bir birikimle yıllar boyu devam etmiştir.

Osmanlı toplumunda yazılı kültürün gelişmesinde şehir hayatının önemli bir işleve sahip olduğunu görmekteyiz. Özellikle yazılı edebî metinler; belli bir eğitim sürecinden geçmiş, o alanda söz söyleyebilecek duruma erişmiş bir bilgi birikimi gerektirdiği için, yerleşik düzenin olduğu şehir kültürüne ve şehri kültürel yönden besleyen alt etmenlere ihtiyaç duymaktadır. Bu iki özellik, yerleşik yaşamın sosyal ve kültürel aktivitelerinden olan medrese ve tekke kültürüne ihtiyaç duymaktadır. Antep eski dönemlerde, medrese ve tekkeleriyle şair ve mutasavvıfların yetişmesine zemin hazırlamıştır. Kültürel ortamının gelişmesinde bu faktörler etkin olmuştur.

Gaziantep Kent Konseyi Yakın Tarihi Araştırma ve Kültürel Miras alışma Grubu, Gaziantep'in geçmişteki tarihi ve kültürel değerlerini araştırıp tespit etmek ve gelecek nesillere sağlıklı bir aktarmak üzere çalışmalar yürütmektedir. Bu bağlamda akademisyenler, sivil toplum kuruluşları ve araştırmacılarla birlikte hareket ederek Gaziantep bilgilerini bir araya getirmektedir. Gaziantep'le ilgili tarihi ve kültürel mirasın günümüze yansımaya ve bizden sonraki nesle bırakılmasına yönelik olarak aşağıdaki hususların dikkate alınmasını temenni etmekteyiz.

C. YAKIN TARİHİ ARAŞTIRMA KONUSUNDA GEREKEN HUSUSLAR

Antep savunması eşine dünyada az rastlanan bir müdafaa stratejisi olarak tarihteki yerini almıştır. Antep'in hangi zor şartlardan geçerek Gaziantep'e dönüştüğü savunmanın ayrıntılarında gizlidir. Günümüz gençliğine ve gelecek nesillere Antep savunmasının bütün safhalarını ve insani boyutlarını aktarmak gerekmektedir. Maalesef şehir içinde Antep savunmasından geriye kalan ve bugünkü insanlara göstereceğimiz ve ibret aldıracağımız somut nesnelere kalmamıştır. Bazı unsurların yer aldığı Savaş Müzesi bir nebze olsun bu ihtiyacı karşılasa da hayatın içinde devam eden nesnelere yok olmuştur. Antep savunmasının yeteri kadar anlaşılması ve idrak edilmesi için yapılması gerekenleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Kurtuluş Meydanı Yapılması

Antep savunmasının günümüz ve gelecek nesillere aktarmak amacıyla uygun bir yerde bir Gaziantep Kurtuluş Meydanı'nın yapılması ve düzenlenmesi Gaziantep için önem arz etmektedir. Bu meydana Antep savunmasında kullanılan objelerin birer imitasyon örnekleri kullanılabilir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin yapımını sürdürdüğü Gaziantep Panorama Müzesi bu bağlamda çok büyük bir önem arz etmektedir.

2. Şehitler Abidesi'nin Yapılması

Antep savunmasından şehit olanlar için savunmaya layık bir şekilde ve tarzda yeni bir Şehitler Abidesi'nin yapılması savunmanın büyüklüğünü ve önemini göstermek açısından önemlidir.

3. İstiklal Madalyası İçin Muayede Salonunun Yapılması

Antep savunmasının sembolü olan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından verilen Gaziantep İstiklal Madalyası'nın bir salonda teşhir edilmesi ve halkın ziyaretine açılması şehrin kültürü ve tarihi açısından büyük önem arz etmektedir.

4. Antep Savunmasında Önemli Olayların Yaşandığı Yerlere Birer Hatıra Sembolü ve Olayın Mahiyetinin Anlatan Bir Yazının Konulması

Antep savunmasından izler taşıyan yerlerde çevre düzenlemesi yapılarak buraların turizme kazandırılması önemlidir. Bu amaçla aşağıdaki hususların hayata geçirilmesi faydalı olacaktır:

- Dayı Ahmet Ağa Konağı'nda bulunan Fransız top mermisinin teşhir edilmesi
- Millet Hanı'nın Antep savunmasındaki rolünün anlatılması
- Şimdiki Öğretmenevi olan Kendirli Kilisesi duvarlarında bulunan kurşun izlerinin Antep savunmasından kalma izler olduğu belirtilmelidir.
- Antep Savunması'nda hastane olarak kullanılan Şeyh Fethullah Camii'nin önemi pek çok kişi tarafından bilinmemektedir. Burasının önemini anlatan bir yazının asılması.
- Boyacı Camii karşısındaki sokağın içinde bulunan ve şu anda otopark olarak kullanılan bir mekânın duvarında Fransızların sivil halkın üzerine attığı 15,5'luk bomba hala durmaktadır. Bu bombanın koruma altına alınarak, gelecek nesillere Anteplinin hangi şartlar altında yaşadığını göstermek gerekmektedir. Diğer yandan burası düzenlenerek, Gaziantep savaş turizmine kazandırılmalıdır. Tur operatörleri ve rehberlere burası hakkında bilgi vererek tur güzergâhına eklenmelidir. Modern (!) ülke Fransa'nın savunma zamanında Anteplilere neler yaptığı anlatılmalıdır.

5. Turizm Acente Ve Rehberlerine Yönelik Gaziantep Savunması, Tarihi Ve Kültürü Hakkında Eğitim Verilmesi

Gaziantep turizmi son zamanlarda gerçek bir ivme kazanmıştır. Yerli ve yabancı turistler Gaziantep'i merak ederek bu şehre akın etmektedirler. Gaziantep'te faaliyet gösteren turizm acenteleri ve rehberlere tarihi ve kültürel mirasla ilgili bilgilendirme yaparak şehrin tarihi zenginliğini ortaya koymak gerekmektedir.

Gaziantep son zamanlarda yerli ve yabancı turistlerin sık uğradığı yerlerden biri olmuştur. Gaziantep'te hizmet veren pek çok turizm acentesi ve turist rehberi bulunmaktadır. Antep savunması Milli Mücadele için büyük bir öneme sahiptir. Gaziantep'e gelen turistlerin Antep savunması hakkında gerçek ve doyurucu bilgilere sahip olması turistlerin Gaziantep'tedaha fazla zaman ayırmalarına imkân sağlayacaktır.

6. Şehit Kadımlar ile Çocukların İsimlerinin Sokak ve Caddelere Verilmesi

Antep savunmasında şehit olan kadın ve çocuklardan isimleri bilinenler, Gaziantep'teki bazı sokaklara verilmiştir. Kitaplarda isimleri belli olan şehit kadın ve çocukların sokak isimlerine verilmesi geçmişî hatırlamak adına faydalı olacaktır.

7. Şahinbey ile Ahi Baba'nın Evlerinin Restore Edilmesi

Antep savunmasında şehit olan Şahinbey'in, yaşadığı evi tespit edilip restore edilmesi bir vefa borcu olarak ruhunu şad edecektir.

8. Çanakkale İle “Kardeş Şehir” Protokolünün Yapılması

Mazisinde ortak acılar ve kahramanlıklar olan gaziler diyarı Gaziantep ile şehitler diyarı Çanakkale arasında bir kardeş şehir protokolünün yapılması oldukça anlamlı olacaktır.

9. Kurtuluş Bayramı Kutlamaları

Bundan bir kaç yıl evveline kadar bütün şehirdeki okulların katılımıyla ve halkla beraber kutlanan 25 Aralık Gaziantep'in kurtuluş törenlerine tekrar okulların ve halkın katılmasını sağlamak amacıyla çalışmalar yapmak gerekmektedir. Gaziantep'in Kurtuluş törenlerini kapalı salonlardan sokağa taşımak Antep savunmasının unutulmaması ve gerektiği gibi kutlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Gaziantep Kurtuluş Bayramı kutlamalarının protokol icabı yapılan salon kutlamalarından çıkarıp halkın katıldığı Açık hava kutlamalarına dönüştürmek gerekmektedir. Bu amaçla aşağıdaki hususlar gündeme alınabilir.

- İlk ve orta dereceli okulların bu günün önemine binaen tatil edilmesi bayram havasının daha çok teneffüs edilmesini sağlayacaktır.

- Şehrimizde yaşayan herkesin bayram coşkusunu hissedebilmesi için şehrin günün anlam ve önemine uygun bir şekilde süslenmesi, önemli kavşaklara zafer taklarının yapılması düşünülmelidir.

- “Bir çetenin öğünü” olan yufka ekmeğın içine kuru üzüm ve zerdali çekirdeği ile yapılmış sembolik bir miktarda ekmek dağıtılması o yıllardaki yokluğu anlamak adına önemlidir.

- Özellikle yöresel kıyafetleri öne çıkaran kostümlerin kullanılması uygun olacaktır.

- Antep savunması esnasında Karatarla Camii'nde tertip edilen mitingden sonra Fransızlara karşı yapılan protesto yürüyüşü güzergâhında temsili bir yürüyüşün yapılması anlamlı olacaktır.

- 28 Mart'ta Şahinbey'in şehit edildiği yer olan mezarı başında anıldığı gibi, Karayılan'ın da 24 Mayıs'ta şehit edildiği Sarımsaktepe'de anılması uygun olacaktır.

- Geçmişte kutlanan kurtuluş bayramlarında olduğu gibi, Gaziantep Esnaf ve Sanatkârlar Odası'nın kurtuluş törenlerine iştiraki sağlanmalıdır.

10. Şehitler Abidesi'nin Çevresinde Düzenleme Yapılması

1935 yılında Şehitler Abidesi büyük bir törenle açılmış ve sembolik olarak şehitlerin kemikleri abideye taşınmıştı. Zamanında çevresinde pek mekân olmadığı için, herkes tarafından bilinen Şehitler Abidesi artık Gaziantep'ilerce pek bilinmemektedir. Büyüyen Gaziantep'e yakışır bir şekilde tekrar bir Şehitler Abidesi'nin kazandırılması gerekmektedir. Bu konuda Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve ilgili kurumlar bir araya gelerek Gaziantep'e uygun bir şehitler abidesinin yapılması zaruridir.

D. KÜLTÜREL MİRAS KONUSUNDA YAPILMASI GEREKENLER

Gaziantep'in zengin geçmişini günümüz insanına ve gelecek nesillere tanıtmak amacıyla aşağıdaki kültürel hususların da dikkate alınması önemli bir hizmet olacaktır.

1. Gaziantep Tarihini ve Antep Savunmasını Anlatan Temel Kaynakların Yeniden Basılması

Geçmiş dönemlerde Gaziantep Kültür Derneği'nin ve Gaziantep Halkevi'nin çıkardığı ve Gaziantep'in kültür ve tarihini ortaya koyan temel kaynakların tekrar basılarak halka ve ilgili yerlere gönderilmesi geçmiş dönemlerdeki Gaziantep'in ne kadar zengin bir kültüre sahip olduğunu ortaya koyacaktır.

2. Gaziantep'teki Mimari ve Dini Unsurların Restore Edilmesine

- Gaziantep ve çevresinden bulunan mimari eser ve inanç merkezlerinin tespit edilerek tekrar ihya edilmesi ve doğru bilgilerle tekrar halkın ve turizmin gündemine alınması gerekmektedir.

- Boyacı Camii arka tarafında şu an park olarak kullanılan yerde, bir zamanlar Antep savunması şehitlerinin mezarları vardı. Maalesef o mezarlar zamanla yok edilmiş ve yerleri boş araziye dönüştürülmüştür. Burasının mezar olduğu bir tabelaya yazılarak oraya konulmalıdır.

- Yuşa Peygamber Türbesinde ve Nuri Mehmet Paşa Camii'nde olduğu gibi Gaziantep'teki eserler restore edilirken bazen aslına sadık kalınmadığı görülmektedir. Restorasyon yapılırken ilgili kurumların, üniversite veya sivil toplum kuruluşlarından bilgi alması önemlidir.

3. Gaziantep İle İlgili Yapılacak Bilimsel Tezler ve Diğer Çalışmaların Teşvik Edilerek Desteklenmesi

Gaziantep'le ilgili yapılacak yüksek lisans ve doktora çalışmalarının teşvik edilmesi, Gaziantep tarih ve kültürü açısından büyük önem arz etmektedir. Bilgilerin bilimsel ölçütlere göre gerçeğe dayanarak kayda geçirilmesi bilgi kirliliğini ortadan kaldıracaktır. Elde çok fazla Osmanlıca kayıt olmasına rağmen pek gün ışığına çıkarılamayan, Gaziantep'in 17, 18 ve 19. yüzyıldaki konumunu ortaya koyan çalışmalara destek verilmesi gerekmektedir.

4. Gaziantep Ağız Konusunda Çalışmaların Yapılarak Bu Alandaki Çalışmaları Yürütecek Bir Enstitü Kurulması

Gaziantep ağız Türkiye Türkçesi'nde önemli bir yere sahiptir. Son zamanlarda üniversitelerde Gaziantep ağız üzerine ciddi çalışmalar yapılmaktadır. Gaziantep ağızının araştırılması ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla bir Gaziantep Ağız Enstitüsü'nün kurulması Gaziantep için önemli bir kültür hizmeti olacaktır.

5. Gaziantep'te Görevli Tarih ve Edebiyat Öğretmenlerine Yönelik Olarak Gaziantep'in Tarihini ve Kültürünü Konu Alan Bir Çalışmanın Yapılması

Öğretmenlere yönelik olarak hizmet içi eğitim programı kapsamında edebiyat ve tarih öğretmenlerine seminer verilmesi kent tarihi ve kültürünü tanıma ve tanıtma açısından önem arz etmektedir.

Tarihi ve turistik yerlerdeki güvenlik görevlilerine mevcut yerlerin tarihi ve kültürü hakkında sağlıklı ve doğru bilgiler verdirilerek, gelen ziyaretçilere doğru bilgilerin aktarılmasını sağlamak gerekmektedir.

6. Başta Gaziantep Savunması Olmak Üzere Şehrimizin Yakın Tarihini Konu Eden Tiyatro, Film, Belgesel, Fotoğraf, Resim, Heykel Çalışmaları Hazırlanmasına Katkı Sağlanmalı

Son zamanlarda Gaziantep üzerine diziler yapılmaktadır. Gaziantep yakın tarihini konu alan filmlerin yapılması tiyatroların sahnelenmesi şehrin kültürü için önem arz etmektedir.

7. Gaziantep'in Kültür Hayatına Vakıf Olan ve Yaşayan Gaziantepililerle Sözlü Tarih Çalışması Yapılması

Geçmiş dönemlerdeki Gaziantep yaşantı ve kültürünün bilen kişilerden derlenerek kayda geçirilmesi geçmişini bilmek adına önem bir çalışma olacaktır.

8. Gaziantep'in Yakın Tarihini ve Kültürü Konusunda Çalışma Yapan Gruplar ve Kurumlar Arasında Eşgüdümü Sağlayacak "İl Koordinasyon Kurulu'nun Kurulması

Bu kurulun hayata geçirilmesi Gaziantep çalışmalarının daha periyodik ve sistemli çalışmasına imkân hazırlayacaktır.

9. Tıp Müzesi'nin Kurulması

Gaziantep 19. Yüzyılın ortasından beri tıpla ilgili çalışmaların yapıldığı bir şehirdir. Bir Tıp Müzesi'nin kurulması şehrin geçmişindeki kültürü günümüze yansıtması açısından önem arz etmektedir. Müze yeri olarak Şeyh Fethullah Cami çevresindeki bir yer olabilir.

10. Gaziantep Büyükşehir Bünyesinde Kültür A.Ş.'nin kurulması

Gaziantep'le ilgili yayın ve projeleri desteklemek amacıyla Gaziantep Büyükşehir belediyesi bünyesinde Kültür A.Ş. Daire Başkanlığının veya müdürlüğünün kurulması Gaziantep'le ilgili araştırma ve inceleme yapanların çalışmalarını halka ve bilim dünyasına tanıtmak açısından büyük önem arz etmektedir.

- Tabakhane köprüsü üzerindeki asfaltın kaldırılarak tarihi özelliğinin ortaya çıkarılması turizm açısından önemlidir.

- Antep savunmasında heyet-i merkeziyenin karargâhı olarak kullanılan Kürkçü hanının restore edilerek kaybolan meslekler müzesi olarak faaliyet göstermesi uygun olacaktır.

Antep savunması esnasında heyet-i merkeziye tarafından imalathane-i harbiye olarak kullanılan büyük pasajın ön savaş turizmi açısından ön plana çıkarılması uygun olacaktır.

- Gümüş kastle, kadı mahir çeşmesi gibi yapıtlar tekrar ihya edilebilir.

11. Kavaklıktaki Büstlerin Daha Uygun Bir Yere Taşınması

Kavaklık Parkı içine konulan Gaziantep'li kişilere ait büst kaidelerinin Gaziantep'teki büyük caddelere taşınması, Gaziantep'li önemli şahsiyetlerin daha fazla tanınmasına imkân tanıyacaktır. Büstlerin tekrar gözden geçirilerek Gaziantep'e mal olmuş kişilerin eklenmesi faydalı olacaktır.

12. Vakıf Müesseselerinin Şehir Hayatına Katkılarının Artırılması

Ayntâb şehri, Osmanlı öncesinde olduğu gibi, Osmanlı idaresi altında hem büyümesine hem de gelişmesine devam etmiştir. Şehrin gelişmesinde şüphesiz vakıf müesseselerinin katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Vakıflar, şehirleri geliştiren ve hizmet veren kurumlar olarak işlev görmüşlerdi. Şehirlerin imar ve iskânına katkı sağlamışlardı. Şehirlerin fiziki yapılanmasında etkili oldukları gibi şehir hayatının düzenli bir şekilde işlemesi için gerekli olan kamusal hizmetleri yerine getirmişlerdi. Şehir hayatında eğitim-öğretim, kültür, sağlık, güvenlik, ulaşım ve temizlik işleri gibi kamusal hizmetler, vakıflar tarafından görülmüştür. Şehirle bireyin bütünleştiği hayat tarzı, vakıf müesseselerince oluşturulmuştur.

Bireyin şehir yaşamı içerisindeki gereksinimleri olan i e, ibadet, eğitim, tedavi, ölüm ve iŐ olanakları gibi ihtiyaçlarının karŐılanmasında vakıf müesseseleri önemli rol oynamıŐtır. Dolayısıyla Vakıflar, sağladıkları hizmetlerle Şehri Şehir yapan temel kurum olmuŐlardır. Ayntâb Şehir hayatında da aynı anlayıŐ doğrultusunda vakıf kurumunun oluŐtuđu ve Şehrin imar ve iskânına ciddi katkılar sağladığı görülmektedir. Ayntâb Şehir hayatında din , sosyal ve kamusal hizmetlerin vakıf m esseselerince yerine getirilmiŐti. Osmanlılardan önce olan vakıf müesseseleri, Osmanlı idaresi altında varlıklarını sürdürerek halkın ihtiyaçlarına cevap vermiŐlerdi. Bu sebeple bir dönem Şehir hayatında önemli fonksiyonlar üstlenmiŐ bu müesseselerin iŐlevsel olarak değerlendirilmesi iyi olacaktır.